

Vrede is
onnatuurlijk

Als mens aanvaard
en geliefd

Een klimaat van
openheid, luisteren
en aanvaarding

Doe NORMaal - #MeToo

WegWijs

4 **Wat zegt Gods Woord? | Edgar Kramer**

Bijbelstudie Ook kerkleden hebben behoefte aan veiligheid schrijft Edgar Kramer. Bij God kan de mens veilig zijn. Het is zelfs zo dat de liefde van God naar de mens komt in de Zoon. Als het bij Jezus vertrouwd voelt, moet die vertrouwdheid er ook zijn in zijn kerk.

8 **Opdat het veiliger wordt | Gerry Velema**

Uitwerking In de kerk willen we nabijheid en menselijke warmte in onze relaties. Gerry Velema pleit voor het maken van goede afspraken en richtlijnen binnen de kerk over hoe we met elkaar willen omgaan. Gods Woord is daarbij de leidraad en niet het denken in de samenleving.

12 **Veilige kerk | Frits Tromp**

Interview Een veilige kerk is een geloofsgemeenschap waar eenieder zich gezien, gehoord, begrepen en erkend voelt, zegt John Lapré. Een voorbeeld van zo'n veilige kerk is een gemeenschap waar onderwerpen 'van tweede rang' tot vrije kwesties worden verklaard en waar je je niet minder christen voelt.

16 **Om de heiligheid van de gemeente | Huib Noordzij**

En zó voort In de protocollen van de kerkenraad van Emden staan meldingen van huiselijk geweld. De kerkenraad vermaande, maar bleef ook in contact. Het ging om de goede naam van de kerkelijke gemeente. Kerkelijk vermaan betekende een actieve bezigheid van kerkenraden en vergde tijd.

Verder

Gedicht Bid	11
Op Beleefmee.nl	14
Met luide Trom(p) Herman Brood	15
Verbeelding verwoord Hart voor de schapen	18
Aan het Woord Sterfelijk en zondig	20
Boeken	21
InZicht Willem Wilmink	24
Op de klank af Pikorde	26
In het volgende nummer	27

"..ook wij zuchten in onszelf in afwachting van de openbaring dat we kinderen van God zijn, de verlossing van ons sterfelijk bestaan.

In deze hoop zijn we gered."

Romeinen 8: 23, 24

Doe NORMaal - #MeToo

In de terechte commotie rond The Voice, waar juryleden respectloos en grensoverschrijdend gedrag vertoonden, viel mij één opmerking tijdens een tv-debat extra op: `Moeders voedt uw zonen op`. Behalve dat ik deze uitroep graag wil verbreden naar moeders én vaders, vind ik wel dat hier een wezenlijke uitvalbasis is benoemd waar onze waarden en normen gevormd worden: namelijk het gezin. Daar wordt ons gedrag en ons spreken voor klein en groot voorgeleefd, gevormd en uitgelegd.

En daar blijkt dus veel fout te gaan. Uiteraard is de invloed van onze samenleving niet te negeren. Het belang van het individu en de vrije opvoeding, het verdwenen Godsbesef laten hun sporen na. Ook in onze christelijke gezinnen. Met alle gevolgen van dien. Als iets is aangetast door de zonde dan is dat wel ons gedrag.

Het vorige *Wegwijs* nummer beschreef de moeiten en pijn van Levend Verlies. Ook dit nummer gaat over pijn, soms levenslang. Gerry Velema schrijft over seksueel misbruik, de gevolgen daarvan en wat je vooral dan niet moet doen: zwijgen. Dominee Edgar Kramer laat aan de hand van oud- en nieuwtestamentische teksten prachtig zien wie God zelf is en hoe Hij wil dat wij leven: naar zijn evenbeeld.

*Heb uw naaste
lief als uzelf*

Christus geeft ons in de Bergrede een prachtig wapen in de handen. Een wapen tegen alle vuiligheid en wangedragingen. Hij gaat een spa dieper: Heb uw naaste lief als uzelf. Dit gaat dieper dan: heb respect voor elkaar en elkaars leven. Hiermee blijft Christus ons herinneren aan de norm van het paradijs. Dat allereerste begin, dáár wil Hij ons hebben.

#Houd je aan mijn normen: jij, hij, zij, wij. En ook ik: me too.

*Dieneke van de Kamp,
één van de twee voorzitters van Steunpunt Bijbelstudie*

Heel blij kijken we als besturen, vrijwilligers en organisatoren van LPB media en de Bijbelstudiebond terug op de Ontmoetingsdag van 5 april in Meppel. In ons volgende nummer *Wegwijs* kunt u alles hierover lezen. Nakijken kan nu al: www.steunpuntbijbelstudie.nl en www.beleefmee.nl

Wat zegt Gods Woord?

Veiligheid is niet vanzelfsprekend. Daarom zijn wij mensen druk met het organiseren van onze veiligheid. Dat doen we thuis, in het verkeer, op de werkvloer, bij het sporten, eigenlijk overal.

Tijdens de coronacrisis waren de 1,5-meter afstand en de mondkapjes bedoeld om veiligheid te bevorderen. We willen veilig zijn en ons veilig voelen.

Veiligheid is een basisbehoefte

De mens heeft eten, drinken, slapen als eerste levensbehoeften. We kunnen niet zonder. Daarnaast is onder andere het gevoel van veiligheid voor ons belangrijk. Let maar op het tegendeel: onveiligheid. Ik heb pastorale zorg verleend aan mensen bij wie was ingebroken. Zij lagen boven in bed te slapen, terwijl beneden kostbaarheden werden weggehaald. Of daar waar bij een benedenwoning op een middag de inbreker naast het bed van een slapende vrouw heeft gestaan. Hun gevoel van veilig zijn in het eigen huis was ernstig aange-tast. Onveiligheid doet enorm veel met mensen. #Metoo en The Voice laten dat zien als het gaat om seksueel grensoverschrijdend gedrag. En als je niet durft uit te komen voor je anders-zijn in je geaardheid, liggen innerlijke onrust en depressie op de loer. Ook kerkleden hebben behoefte aan veiligheid. Zij verlangen naar een sfeer in de gemeente waar 'je mag

zijn wie je bent', waar je gezien wordt, waar naar je geluisterd wordt, waar je een warme plek hebt, waar je grenzen gerespecteerd worden, waar je ruimte hebt, waar bescherming is.

Veilig bij God zelf

Onveiligheid is een gevolg van de zondeval. Adam en Eva durven God eerst niet meer onder ogen te komen. Zij verstoppden zich voor hem en schamen zich voor hun naaktheid. Het is God zelf die door zijn optreden weer veiligheid schept. God maakt het mogelijk dat de mens leeft in relatie met zichzelf en met elkaar. Die mens heeft hij immers zelf gemaakt. Man en vrouw zijn geschapen naar Gods evenbeeld. De mens heeft een hoge positie in Gods schepping. Zij zijn voor God waardevol en kostbaar. Afkomst, sociale status, geslacht, geaardheid, huidskleur, leeftijd doen daar op geen enkele manier van af. In Galaten 3:28 herkennen we deze manier van denken: "er zijn geen Joden of Grieken meer, slaven of vrijen, mannen of vrouwen – u bent allen één in Christus Jezus". Want in de Zoon komt de liefde van God naar de mens toe. In Jezus mag iedereen zich als mens aanvaard en geliefd weten.

Daarom kan de mens bij God veilig zijn. God is onze burcht, rots, schild en kracht. Dat zijn bijbelse beelden die iets over God zeggen en ons het gevoel van geborgenheid geven. Heel mooi is Psalm 91:1-2: "Wie in de beschutting van de Allerhoogste woont en overnacht in de schaduw van de Ontzagwekkende, zegt tegen de HEER: 'Mijn toevlucht, mijn vesting, mijn God, op u vertrouw ik'". Bij God en in zijn huis is het veilig wonen. Bijvoorbeeld Psalm 27 geeft dat mee: "Bij de HEER is mijn leven veilig" (vs 1), "hij verbergt mij veilig in zijn tent" (vs 5), "al verlaten mij vader en moeder, de HEER neemt mij liefdevol aan" (vs 10).

In uitstraling, woord en gedrag blijkt het respect voor de ander en de grenzen van de ander

Ook Psalm 4 roept het beeld en het gevoel van vertrouwdheid en veiligheid op, zo is het bij God en in zijn huis. Jezus zorgt als de Goede Herder voor de schapen (Joh. 10:1-18). Hij kent ze allemaal, hij roept ze, ze zijn

In de kerk wordt het liefdegebod
in praktijk gebracht

welkom in de veilige schaapskooi. Bij de deur worden geen voorwaarden gesteld van prestatie, geaardheid, afkomst of geslacht. Het belangrijkste is dat de schapen Jezus kennen en hem volgen.

Veilig in Gods huisgezin

Als het bij God veilig is, dan moet het ook veilig zijn onder zijn volk. Als het bij Jezus vertrouwd voelt, dan moet die vertrouwdheid er ook zijn in zijn kerk. Wij zijn, dankzij Jezus Christus, "huisgenoten van God" (Ef. 2:19). Rond Jezus ontstaat een geestelijke familie, waarvan God de Vader is (Mar. 3:31-35). In dit huisgezin heerst de liefde en de vrede. Er is plek voor iedereen. Hier geldt "aanvaard elkaar daarom ter ere van God, zoals Christus u heeft aanvaard" (Rom. 15:7). In het Oude Testament is het speciaal aan de koning om op te komen voor de kwetsbaren en veiligheid te bieden aan hen die dat nodig hebben. Psalm 72 is zo'n gedeelte. De koning doet recht, geeft bescherming en hulp. Hij "ontfermt zich over weerlozen" (vs 13), waarin ik iets hoor van het slachtoffer die de macht van de dader niet kon weerstaan en beschadigd is door zijn gedrag. De moeder van koning Lemuël geeft hem mee: "spreek voor hen die weerloos zijn, bescherm het recht van de vertrapten" (Spr. 31:8). Niet voor niets komen veel profeten op voor vrede en recht, juist voor die

mensen die dat zo nodig hebben. Want dat past bij het volk van God en de goede omgang met elkaar.

In de kerk, als het huisgezin van God, horen de bewoners met elkaar om te gaan zoals het past bij Jezus Christus (zie o.a. Ef. 5:1-2; Fil. 2:3-5). In een sfeer van liefde, aanvaarding, gastvrijheid en veiligheid. We zien in goede zorg naar elkaar om. In de kerk wordt het liefdegebod in praktijk gebracht. Mensen nemen een houding aan waarbij de ander zich veilig voelt. In uitstraling, woord en gedrag blijkt het respect voor de ander en de grenzen van de ander. Het klimaat is dat van openheid, luisteren en aanvaarding, zodat iemand uit de kast durft te komen, kwetsbaarheid of beschadiging getoond kan worden. Thuis durven de bewoners hun vragen te stellen. En als er iets mis gaat, is er ruimte om dit te benoemen en te bespreken.

Veiligheid voor slachtoffers

Helaas gaat het in de kerk best wel eens fout. Dan is er 'een dader' en 'een slachtoffer' van seksueel misbruik of grensoverschrijdend gedrag. De gevolgen voor een gemeente zijn groot, alle veiligheid is dan verdwenen. Hoe kan een kerk weer veilig zijn als dader en slachtoffer deel uitmaken van een en dezelfde gemeente? Kan iemand die beschadigd is in de kerk blijven komen, en mee blijven doen?

Want al zou er een zekere mate van herstel tussen dader en slachtoffer zijn, dan nog kan het slachtoffer de dader vaak niet verdragen. Vanwege de enorme impact die misbruik heeft, is het in één ruimte zijn meestal letterlijk niet meer mogelijk. Het blijkt lastig in de praktijk, de kerk als veilige plek voor daders én slachtoffers. Het gebeurt regelmatig dat slachtoffers van misbruik de kerk via de achterdeur verlaten, terwijl voor daders na verloop van tijd weer alle ruimte is. Dat botst met de bijbelse lijn van de veiligheid in Gods gezin. Kerken en kerkenraden doen er daarom goed aan om nadrukkelijk te denken en te besluiten vanuit de positie van het slachtoffer. Dat zou kunnen betekenen dat de dader gevraagd wordt van een andere kerkelijke gemeente lid te worden, uiteraard onder goede pastorale begeleiding. De kerk is geroepen om een veilige plek te zijn voor ieder mens, juist ook voor hen die zo beschadigd zijn.

.....

*Ds. J.E. Kramer,
GKv-predikant in Nieuwleusen,
lid van de Commissie Seksueel
Misbruik in Kerkelijke Relaties*

Samenvatting

Voor de mens is het gevoel van veiligheid heel belangrijk. Dat geldt ook voor kerkleden. Zij verlangen naar een sfeer in de gemeente waar je een warme plek hebt en waar je grenzen gerespecteerd worden. Onveiligheid is een gevolg van de zondeval. Maar het is God die door zijn optreden weer veiligheid schept. God maakt het mogelijk dat de mens leeft in relatie met hemzelf en met elkaar. In de Zoon komt de liefde van God naar de mens toe. Daarom kan de mens bij God veilig zijn. En als het bij God veilig is, dan moet het ook veilig zijn onder zijn volk.

HOOFD

HART

HANDEN

- In het Oude Testament staan ook wetten die weinig behulpzaam lijken bij het voorkomen van en reageren op seksueel misbruik. Hoe moeten we aankijken tegen Deuteronomium 21:10-14, 22:13-29, 25:5, 6?
- Wat is gezag? Zoek eens op waar de Bijbel spreekt over gezag. Bijvoorbeeld: Genesis 1:28, Spreuken 12:24, Matteus 7:29, 8:9, Lucas 9:1, Romeinen 13:1,2, Efeziërs 5:21,22; 1 Tessalonicenzen 5:12; Titus 2:9, 15; 1 Petrus 5:5. Kun je gezag ook misbruiken?
- De bijbel lijkt niet zoveel over machtsmisbruik en seksueel misbruik te zeggen. Maar misschien kunnen deze teksten je verder helpen: Genesis 39:6-20, 2 Samuel 13, Jesaja 42:1-4, Jesaja 61:1-3, Ezechiël 34:1-8, Matteus 24:45-51, Marcus 9:42-50, Matteus 5:27-30, Johannes 10:1-15, Galaten 5:13-24, Filippenzen 4:8. Kies twee of drie teksten uit en bespreek die samen.
- Waar voel je je veilig? Waar voel je je minder of niet veilig? Waardoor komt dat?
- Dominee Kramer schetst hoe het liefdegebod in de kerk moet functioneren: "Het klimaat is dat van openheid, luisteren en aanvaarding, zodat iemand uit de kast durft te komen, kwetsbaarheid of beschadiging getoond kan worden." In hoeverre beantwoordt jullie gemeente aan dit ideaal? Wat zou er moeten veranderen om dit ideaal nog meer te benaderen? Wat zou er bij jezelf moeten veranderen?
- Seksueel misbruik komt veel voor, ook in de 'christelijke wereld'. De daders zijn meestal mannen. Wat doet dit gegeven met je als man? (En als vrouw?) En wat doe jij met dit gegeven?
- Gerry Velema geeft aan: Vrouwen mogen er leuk uitzien maar niet verleidelijk zijn. Ben je het daar mee eens of vind je dat ingewikkeld? Wat bepaalt of je het goed doet? Zou de manier waarop vrouwen zich kleden misbruik in de kerk werkelijk kunnen tegengaan? Lees eventueel ook 1 Timotheüs 2:9-10, Matteus 5:27, 28, Genesis 3:12.
- Wat gebeurt er in jullie gemeente om de veiligheid te bevorderen? En wat kun je daar zelf aan doen?
- Op veiligekerkerk.nl vind je veel (gespreks)materiaal over veiligheid in de kerk. Je vindt er ook een Stappenplan met veel voorbeeldsituaties om te bespreken. Bijvoorbeeld: *De jeugdclub heeft een pauze die ze gebruiken om buiten te voetballen. Een jongere, Marjolein, heeft haar mobiel op haar tafel gelegd zodat ze buiten de handen vrij heeft. Jij loopt langs de jongerenruimte en ziet dat jeugdleider Kees de mobiel van Marjolein uitleest. Wat zou jij doen?*
- Wat kun je doen als je contact hebt met een slachtoffer of een dader? Je kunt adviezen vinden op veiligekerkerk.nl

CITATEN

Kinderen zijn kwetsbaar spul. Volwassenen zijn gelijmdde kinderen.
Johan Anthierens

Alle democratieën zijn gebaseerd op de stelling dat macht heel gevaarlijk is en dat het uitermate belangrijk is om een persoon of een kleine groep niet te veel macht te geven voor langere tijd.
Aldous Huxley

Jezus hing daar naakt. Door mijn lijden realiseer ik mij een heel, heel klein beetje van Zijn lijden.
Corrie ten Boom

Macht gaat over het recht van de sterkste, en dat is in onze samenleving vaak de rijkste. (...) Autoriteit is iets anders, en gaat over moreel gezag. Het betekent dat een groep mensen zich vrijwillig onderwerpt aan een aantal regels, afspraken of normen en waarden, omdat ze iets erkennen dat buiten hen ligt. (...) Waar macht blinde gehoorzaamheid eist, is er bij autoriteit juist ruimte voor autonomie en het maken van je eigen keuzes. (...) Als autoriteit wegvalt, hou je macht over, en dat leidt tot machtsmisbruik.
Paul Vervaenen

Opdat het veiliger wordt

Seksueel misbruik is iets van alle tijden. Je spreekt van seksueel misbruik als de handelingen of het zien van seksuele handelingen niet vrijwillig worden ondergaan. Vooral waar sprake is van ongelijkheid in mondigheid, in weerbaarheid, in volwassenheid, in “geestelijkheid”, zullen we extra waakzaam moeten zijn. Ondanks allerlei goede bedoelingen, ‘overkomt’ vaak seksueel overschrijdend gedrag een man (of vrouw). Er is zelf-inzicht nodig, goede onderlinge afspraken en meer transparantie bij het omgaan met seksualiteit.

In de kerk willen we geen kille afstand, maar nabijheid en menselijke warmte in onze relaties. Dat is immers een roeping van een geloofsgemeenschap. In liefde zijn we verbonden met elkaar. Maar er dringen soms wolven in schapevacht binnen, die met heel andere intenties deze mooie intimiteit onder de gelovigen willen misbruiken. En nog vaker, dit vermoed ik, is seksueel overschrijdend gedrag het gevolg van verlies van zelfbeheersing met desastreuze gevolgen. Dan zijn er twee slachtoffers van seksueel overschrijdend gedrag.

Benoem je ongerustheid

Toen ik jaren geleden meedraaide met kindersamenkomsten, hielp een zwakbegaafde man, die imposant overkwam op de kinderen, mee binnen het ordeteam. Ik vond hem niet echt kindvriendelijk. Toch moest hij, vanwege zijn taak, kinderen vaak begeleiden naar het toilet, tijdens de dienst. Ik werd hier ongerust over.

Was dit wel veilig genoeg? Toezicht op deze man kon onvoldoende geborgd worden, omdat iedereen druk bezig was met iets anders. Gaan we pas in actie komen als er iets fout is gegaan, of durven we het misbruik ook stappen voor te zijn. Dat is een dilemma. Ik ben gaan praten. Het loste zich op, er was een andere taak voor deze man die hij ook leuk vond. Maar dan niet meer met kinderen. Het werd veiliger...

Seksueel misbruik komt vooral voor daar waar ongelijkwaardigheid een rol speelt in de relatie. Kinderen en volwassenen, jongeren en volwassenen, hulpvragers en hulpbieders.

Een ongelijkwaardige relatie

Stel je een situatie voor waarbij een mannelijke diaken wekelijks een vluchteling bezoekt om haar wat weggeld te brengen. Hij drinkt daar even een kopje koffie en geeft haar het geld en gaat weer weg. Tot die ene keer dat er bij hem of bij haar seksueel iets gaat meespelen. Dan

voel je het ongemak in deze situatie die aanvankelijk puur met goede bedoelingen is begonnen. Hij kan ontaarden in een seksueel kwetsbare situatie voor zowel de diaken als voor de hulpvraagster. Ik wil pleiten voor het maken van goede afspraken en richtlijnen binnen de kerk over hoe we met elkaar om willen gaan. Hoe voorkomen we die emotionele afhankelijkheid in een relatie tussen man en vrouw? Wat is het een zegen als vrouwen veel meer kunnen worden ingeschakeld om juist balans te brengen en extra veiligheid in al die zorgverlenende relaties. Niet meer twee mannen die op huisbezoek gaan bij een alleenstaande zuster, maar er gaat een vrouw mee op huisbezoek. Zij kan fysiek dichterbij komen waar nodig, dan de broeder.

We komen van ver en we zijn er nog niet

Veel te lang lag er een enorm taboe op het openlijk spreken over seksualiteit. Dit heeft de vijand van God, de

duivel, een 1-0 voorsprong gegeven. Het is de samenleving die nu allerlei seksueel onrecht aan de kaak stelt. Ondanks de goede bedoelingen die achter deze terechte aanklachten zitten, moeten we als gemeente van Jezus Christus niet het denken van de samenleving de dienst uit laten maken. We zullen over al die seksuele vraagstukken onze eigen weg moeten vinden, met Gods Woord als leidraad.

Pas op voor het onbespreekbaar houden

Ik zie het taboe op het spreken over seks binnen de kerk nog niet zo snel veranderen. Te meer omdat er een tweede taboe lijkt te ontstaan: je moet binnen de kerk vooral politiek correct spreken. Omgang met seksualiteit is divers, heel persoonlijk, maar aan een ieder wordt wel op-rechtheid gevraagd. Laten we elkaar niet opnieuw de mond snoeren. Heb respect voor het geweten van je broer of je zus, ook al geeft dat een ander resultaat dan jij had gehoopt. Misschien helpen bijbelse discussies ons om te laten zien hoe God denkt over het omgaan met verschil van mening. (Rom. 10: 10-12; Rom. 14: 1 en vs 4-6; Rom. 4: 13-16 en de discussie Joden-heidenen in Hand.15: 6 -12)

Kun jij er iets aan doen?

Een open gesprek over seksualiteit, heeft soms dezelfde dynamiek als op het moment dat God Adam en Eva vraagt wie hen te kennen heeft gegeven dat ze naakt zijn. Bij dit eerste

gesprek schuift de man de schuld meteen door naar de vrouw. 'Zij is het geweest'. 'Ik ben verleid', is nog altijd de meest gebruikte verdediging. 'Ik kon er niets tegen doen.' Zelfbeheersing is in seksualiteit onontbeerlijk, maar waar hoor je nog dat er bewust gemotiveerd wordt wat de waarde is van zelfbeheersing bij seks?

Het probleem bij mannen is dat ze vaak maar al te goed weten hoe moeilijk zelfbeheersing is. Daarom aarzelen ze om afkeuring te laten horen bij iets dat hen zelf ook zou kunnen overkomen. Zie ze maar eens bij die zondares staan die ze willen stenigen en Jezus zegt: 'Wie zonder zonde is, werpe de eerste steen.' Ze zwijgen, ze druipen af, ze zeggen niets meer. De enige man die zonder zonde is, werpt echter geen steen. Hij legt vergeving over die half naakte vrouw. Jezus bleef rein in zijn omgang met vrouwen. Dat vind ik enorm inspirerend, omdat Jezus ons voorhoudt zijn navolgers te zijn. Hij was rein van hart, hij had zuivere ogen, hij was als jonge man in de kracht van zijn leven en toch niet oversekst, noch was zijn seksualiteit door porno vertroebeld geraakt. Hij is het echte voorbeeld voor mannen, toch? Seksueel veilig en betrouwbaar zijn, dat hebben we zo dringend nodig in onze huizen, kerken en in de samenleving. Veilige mannen en veilige vrouwen. Wat kunnen we daaraan doen? Ik begin bij de vrouwen. Laten we ons vaker

Hoe voorkomen we die emotionele afhankelijkheid in een relatie tussen man en vrouw?

afvragen: gedraag ik mij betrouwbaar en veilig genoeg op seksueel terrein. Je kunt het een man moeilijk maken door je houding, door je kleding, door te spelen met verleiding (flirten)?

We hebben de taak op ons genomen, bij de doop van onze kinderen, dat we hen in alle liefde en Godvrezendheid zouden begeleiden op de weg van een gelovige. Laten we het ook doen!

Soms zie ik vrouwen die zich werkelijk als een presenteerblaadje gedragen. Hun hele houding naar mannen is uitdagend. Je legt dan de lat wel erg hoog. Je bent zelf onveilig geworden. Laten we elkaar als vrouwen attenderen op teveel 'etalage-werk' bij ons uiterlijk. Schoonheid kan en mag ook op een zuivere manier gezien worden. Wees niet bang om vrouwelijk te zijn, om je leuk te presenteren. Maar wees wel bedacht dat ook jij, als vrouw geroepen wordt, om mee te werken aan seksuele veiligheid tussen man-

nen en vrouwen. Ook jij draagt deze verantwoordelijkheid. Wees oprecht in je intenties.

En de mannen... Ik ken ze zelf ook wel: mannen die eerst de maat van je borsten schatten en je dan pas aankijken. Er zijn mannen die altijd bezig zijn met seks. Vaak is deze gevoeligheid ontstaan door porno. Ze zoeken in elke vrouw iets dat hen opwindt of seksuele gedachten biedt. Nu kan het gebeuren dat deze man door eigen onreinheid het gedrag van een vrouw verkeerd interpreteert. Zij lachte naar hem en hij tongzoende haar meteen. Zij dacht dat hij haar veilig thuis wilde brengen, hij dacht: ze wil met me naar bed. Mannen en hun potentie. Binnen de christelijke hulpverlening is het soms niet goed mogelijk om op afstand te blijven. Er wordt samen geboden, er wordt soms gehuild en getroost, dat brengt mensen fysiek dicht bij elkaar. Ken jezelf goed en laat je niet onaangenaam verrassen door je eigen potentie. Wees je bewust van je seksuele draagkracht en breng niet jezelf en anderen in onveiligheid.

Seksuele weerbaarheid

In Hooglied (8:8,9) staat iets trefzends over seksuele weerbaarheid: 'Wij hebben nog een zusje, borsten heeft ze nog niet. Wat doen we met ons zusje, als de mensen over haar gaan spreken?' In een andere verta-

ling staat: 'Wat doen we met onze zuster ten dage, dat iemand naar haar dingt?' Deze broers weten wel wat ze met hun jonge tienerzusje moeten doen. Ze zullen haar beschermen. Ze bouwen haar muren op, ze versterken haar poorten. In beeldspraak wordt gezegd: we bouwen aan haar identiteit en zorgen dat ze krachtig 'Ja!' en 'Nee!' kan zeggen, tegen iedereen die bij haar aanklopt. Deze broers zou je kunnen vergelijken met een christelijke gemeenschap. We hebben de taak op ons genomen, bij de doop van onze kinderen, dat we hen in alle liefde en Godvrezendheid zouden begeleiden op de weg van een gelovige. Laten we het ook doen! Laat de gemeente van Jezus Christus seksueel veilig zijn, voor kinderen, voor jongeren en voor onze vrouwen en mannen.

.....

G. Velema, auteur van diverse thema-boeken (seksualiteit, hulpverlening, man/vrouw relatie), maar ook schreef ze kinderboeken: www.gerryvelema.org Bemoedigen, verdiepen en versterken is haar passie: www.bemoedigingssite.nl

Samenvatting

Gerry Velema vindt dat er meer zelf-inzicht nodig is, goede onderlinge afspraken en meer transparantie bij het omgaan met seksualiteit. Juist in de kerk willen we nabijheid en menselijke warmte in onze relaties. Seksueel misbruik komt vooral voor daar waar ongelijkwaardigheid een rol speelt in de relatie. Een gesprek over seksualiteit heeft soms dezelfde dynamiek als bij de zondeval: de schuld doorschuiven naar de ander. Over de seksuele vraagstukken zal de kerk haar eigen weg moeten vinden, met Gods Woord als leidraad. Ze geeft aanwijzingen voor vrouwen en mannen om betrouwbaar te zijn, opdat het veiliger wordt binnen onze kerk.

Bid

*Val je uiteen,
verlies je jezelf,*

*bid
om de ontferming
van een bloem,*

*de herbergzaamheid
van een boom,*

*bid
om de vrede
van een gedicht,*

*de koestering
van een gezicht-*

*of bid
om de tederheid
van de hemel,*

*de warmte, de hand
van een God.*

Hans Bouma

*Uit: Ik wou zo
graag dat ik wat troost kon geven,
KokBoekencentrum Utrecht*

Veilige kerk

Een veilige kerk is een lerende omgeving, zegt John Lapré. “Een veilige kerk is een geloofsgemeenschap waar eenieder zich gezien, gehoord, begrepen en erkend voelt. Zo’n kerk zendt signalen van openheid, medeleven en non-veroordeling en ontmoet haar gelovigen aan de voeten van Jezus, eenieder met zijn eigen verhaal.”

Geborgenheid is een kernbegrip dat bij zo’n gemeenschap hoort. “Ik heb hierbij het beeld van een vader of een moeder die een kind beschermt. Een kind dat ontdekt, fouten maakt, opstaat, (veerkracht) ontwikkelt, wegloopt, terugkomt, geeft, neemt, balans zoekt. De ouder van dat kind ontvangt, onderwijst, heeft onvoorwaardelijk lief, ondanks én dankzij imperfecties.”

Het gaat in de kerk zeker niet altijd goed, zegt Lapré. Hij verwijst in het gesprek regelmatig naar de zogenoemde eerste gemeente uit Handelingen 2. Maar: “De échte eerste kerk zat rond het kampvuur op het strand, vissers die als leerlingen en volgelingen van Jezus het leven deelden.”

Het belangrijkste in de kerk is het belijden dat je Jezus als Redder nodig hebt. Het gaat om een plek waar Gods Woord wordt bestudeerd én men in liefde elkaar in de ogen blijft kijken. “Een voorbeeld van een veilige kerk is een gemeenschap waar onderwerpen ‘van tweede rang’ tot vrije kwesties worden verklaard. Dat wil concreet zeggen: homo’s met een relatie zijn er van harte welkom, mensen met bezwaren

tegen een dergelijke relatie eveneens. Dit kan onveiligheid veroorzaken, niet alleen bij homo’s, dus een goede spirituele antenne en zo nodig ingrijpen middels dialoog is essentieel. Het verklaren van een onderwerp van tweede rang tot een vrije kwestie betekent niet dat vanuit het leiderschap geen visie over een onderwerp kan worden ontwikkeld en uitgedragen, maar betekent wel dat wie die visie niet deelt niet als ‘minder christen’ of ‘grensganger’ wordt gezien. Dit is vaak een uitdagende oefening, die zonder liefde en verdraagzaamheid maar moeilijk zal kunnen slagen.”

Voor iederéén

De kerk is een plek waar iedereen zich veilig voelt. Ook als dat betekent dat over ‘tweederangs onderwerpen’ verschillend wordt gedacht. “Dat is spannend, want het kan bijvoorbeeld betekenen dat iemand zich minder veilig voelt als de kerk een ander standpunt inneemt dan dat tot dan toe gebruikelijk was.”

Lapré merkt op dat wij in de christelijke gemeente soms de neiging hebben om niet alleen elkaars standpunten te veroordelen, maar

ook elkaar als kinderen van dezelfde Vader. “Als apostel Paulus ons eraan herinnert dat Christus ons aanvaard heeft, wijst hij op het genadige karakter daarvan. Het is voor de christelijke gemeente van vitaal belang uit te stijgen boven onderlinge verschillen en elkaar te vinden in de

Een uitdagende oefening, die zonder liefde en verdraagzaamheid maar moeilijk zal kunnen slagen

genadige, levende Christus.”

De signaalfunctie van de kerk kan niet worden onderschat, zegt Lapré. “De kerk staat er niet goed op, onder meer door het kindermisbruik in de Rooms-Katholieke Kerk. Velen zijn afgehaakt. Het kan ook de andere kant opslaan, want neem de eerste christengemeente in Handelingen 2. De gelovigen in die gemeente vonden genade bij heel het volk. Dagelijks haakten mensen aan bij de vrolijke gemeenschap, die wat

John Lapré (1986) studeerde Rechten aan de Rijksuniversiteit Groningen. Sinds 2014 is hij beroepsmilitair. Daarnaast is hij schrijver. Hij woont met zijn partner Lionel in Den Helder. Lapré komt uit een zogenaamde Gekrookte Riet-gemeente in Genemuiden. In de EO-film Hemel, Hel & Regenboog, waarin Lapré hoofdpersonage is, is een en ander te zien van zijn coming-out in 2011. Hij voelt zich een grensganger, een persoon die van de kerk houdt en in de waardevolle kracht van de kerk gelooft, maar het moeilijk vindt om met hart en ziel aan te haken.

Meer informatie op
johnlapretravels.wordpress.com

© Peter Boer

voor elkaar over heeft. Mensen vinden er hun thuis, een vervulling van een intrinsieke behoefte aan geborgenheid, steun en veiligheid. Een kerk die ‘op haar plek’ is, appelleert aan de diepmenselijke drang om op een plaats te zijn waar men gekend, gezien en gedragen wordt. Waar een koude wind van verkillung door onze maatschappij waait, is het de gemeenschap van gelovigen die mag dienen als rustpunt en anker.”

“Een veilige kerk is geen plek waar de scherpte uit is, waar we elkaar niet meer durven te bevragen. Een veilige kerk is ook geen plek waar we ons nooit eens oncomfortabel voelen of waar we ons nooit eens goed achter de oren krabben waar we nu met elkaar eigenlijk mee bezig zijn. Juist door te scherpen en andermans hart te peilen, worden we veerkrachtige christenen, voorbereid om stevig positie in te nemen in de maatschappij.”

Zes basisvoorwaarden

Voor Lapré heeft de kerk zes basisvoorwaarden: zij is Vaderlijk (V), Elementair (E), Inclusief (I), Luisterend (L), Integer (I) en Geduldig (G). (In 2017 verscheen zijn boek: De Veilige Kerk.) “Zo’n kerk is niet utopisch, hoewel zij om volledige toewijding vraagt van alle ‘leden’. Het kan snel misgaan; waakzaamheid én nuchterheid is dus geboden. Een belangrijke stap is zelfonderzoek, het thema op de agenda zetten, er op een ontspannen manier werk van maken, het gesprek erover openen. Ik heb goede, bijzondere ervaringen met zogenaamde ‘luisteravonden’, avonden in kerken waarop men naar elkaar luistert. Alleen maar luisteren.” De kerk is het lichaam van Jezus Christus, het middelpunt van Zijn gemeenschap. “Als we belijden dat Jezus de Heer van de kerk is, dan belijden we dat Jezus in controle is. Vanuit die geloofswaarheid mogen we onze medegelovigen overgeven aan de trouwe zorg van God, die met

ieder mens zijn of haar unieke weg gaat. Het oordeel is aan God, niet aan ons.”

Dat neemt niet weg dat we elkaar in de kerk wel mogen en kunnen aanspreken op (on)veilig gedrag. “Allen zijn wij leden van het lichaam, met allemaal onze eigen rol en functie. Verantwoordelijkheden rusten op sommige schouders zwaarder, maar allen maken we deel uit van de uitdaging en roeping van de kerk een veilige haven te maken. De kerk, dat zijn wij – it’s all inclusive. De leiders van een gemeente zullen het thema prominent op de agenda moeten plaatsen. Zij moeten de moed hebben bespreekbaar te maken en uit te spreken, daar waar anderen dat misschien niet durven. Dat is een speciale verantwoordelijkheid.”

Beleefmee.nl

Het team van LPB media gelooft, in God en in samen. Want de kerk, dat zijn we samen. Beleefmee.nl is het (gratis) platform waarmee we de kerk dichtbij brengen wanneer je zelf niet meer mobiel bent. Op dit platform vind je programma's, live-uitzendingen van allerlei christelijke bijeenkomsten, lezingen en concerten.

Programmering juni – DoeNORMAAL #MeToo

Door de aandacht voor #MeToo zijn we bewuster geworden van dingen die niet door de beugel kunnen. En we vinden het heel normaal dat nee nee is en ja ja... hoewel?!

In samenwerking met Steunpunt Bijbelstudie zal de programmering in juni afgestemd zijn op hetzelfde thema als het *WegWijs*nummer:

LEZING - Het verhaal van Tamar door ds. Jeroen Sytsma

Het verhaal van Tamar staat in de Bijbel, 2 Samuel 13, en hoe vaak ds. Jeroen Sytsma dit ook heeft gehoord of gelezen, hij wordt er zó boos van! “Zo boos omdat die smeerlap van een Amnon het leven van Tamar verwoeste”, zegt hij. “Het verhaal roept ontzettend veel verdriet op want Tamar is maar één van die honderden miljoenen vrouwen die seksueel

misbruik overkomt. Seksueel geweld tegen vrouwen is een probleem van alle tijden en gigantisch groot. Het is zelf zo dat in grote delen van de wereld het eenvoudige feit dat je een meisje bent betekent dat je constant op je hoede moet zijn, je bent altijd in gevaar...”

Bekijk deze lezing vanaf juni op [Beleefmee.nl](https://beleefmee.nl)

DENK EENS MEE... met Cocky Drost en Eline Hoogenboom

Eline heeft als missie om vrouwen dichterbij zichzelf en bij God te brengen. Cocky is relatiecoach en vertelt over een positieve manier over seksualiteit. De opvoedingsstijl: “Hier heb je een boekje...” en “Pas op, voorzichtig” is duidelijk veranderd en het plezier in seks is meer bespreekbaar. Het is ‘normaal’ maar ook heel kwetsbaar. “Respect voor vrouwelijke seksualiteit maakt dat de vrouw geniet en daar wordt de man alleen maar gelukkiger van!”

Bekijk deze aflevering vanaf juni op [Beleefmee.nl](https://beleefmee.nl)

En een THEMADOSSIER op Opkijken.nl

Op Opkijken.nl is meer materiaal te vinden in het dossier over DoeNORMAAL #MeToo. Dit platform is eveneens onderdeel van LPB media en biedt (gratis en vrij te gebruiken) filmpjes, preken, plaatjes en andere documenten voor jouw geloofsopbouw of voor het werk in de kerk. Opkijken.nl bestaat uit verschillende portals waaronder bijvoorbeeld Kinderwerk, Ouderenwerk en Gelovig leren, vol materialen. Ook is er een portal voor geloofsondersteuning aan mensen met een beperking.

Herman Brood

De naam van Herman Brood is niet eentje waar we binnen onze kringen de handen voor op elkaar krijgen. Zijn levensstijl en muziek zorgen voor gefronste wenkbrauwen, omdat Brood veel met drugs en rock'n'roll te maken heeft gehad. Toch heeft de geboren Zwollenaar in zijn laatste maanden een mooi en klein liedje gemaakt. Of beter, uitgevoerd. Want het betreffende lied is van de hand van Nick Cave. Brood noemde het nummer *When I Get Home*, terwijl Cave het zelf de titel *Right Now I'm A-Roaming* meegaf.

Martin Bril is mede-verantwoordelijk dat dit liedje van Brood zo mooi is. In 2013 verscheen de bundel *Man uit de verte*, waarin columns en essays staan over muziek en muzikanten. Bril schrijft daarin onder meer over zijn overleden vriend Herman Brood. “Hoeveel mensen weten eigenlijk dat hij een ongelooflijk goede plaat maakte, *Ciao Monkey*, een plaat die over Hermans strijd met de verdovende middelen ging. Die strijd had hij gedeeltelijk gewonnen, of verloren – hoe je het maar bekijkt. In ieder geval gebruikte hij geen speed meer,” aldus Bril over het laatste album dat Brood bij zijn leven maakte.

“*Ciao Monkey* sluit af met een liedje van Nick Cave, een zanger die Herman bewonderde, zoals hij eigenlijk iedereen bewonderde die op het randje van de zelfkant balanceerde en daar kunst van kon maken, desnoods levenskunst (Brood was een grote, gulle en oprechte vriend van zwervers, hoeren en junkies, zoals het hoort, want op het randje is het mogelijk vrij te zijn, al moet je er niet overheen kukelen). Het liedje heet ‘*When I Get Home*’.

Herman zingt, terwijl hij zichzelf begeleidt op de piano. Zijn stem is helder en dromerig tegelijk. De piano is rinkelend en traag. ‘*When I get home, I knew it ain't no sin, when I get home, you know I take off my skin. When I get home I'm gonna see my girls. When I get home I'm gonna buy them a toy. When I get home they're gonna jump for joy. But right now, right now, right now – I fly on my own.*’ Het is het mooiste, het waarste, het ontroerendste en liefste wat Brood ooit heeft gezongen. Ik zal het nooit vergeten.”

Nu is Bril een van de Nederlandse schrijvers van de buitencategorie. Overal waar Brils naam op staat, kun je blind kopen. Dat komt vanwege

zijn mooie besprekingen. Zoals over *When I Get Home*. Wie dit liedje hoort, weet dat Bril gelijk heeft: het mooiste, het waarste, het ontroerendste en liefste wat Brood ooit heeft gezongen. Een lied over reizen, maar vooral het verlangen naar huis. Kort nadat Herman Brood van het dak van het Amsterdamse Hilton Hotel afsprong, na een lang leven vol met drugs, verscheen postuum de single *My Way*. Het tweede liedje op deze single is *When I Get Home*. Het is niet aan ons om te oordelen over welk thuis Brood het heeft – en of hij daar nu ook is. Wat hij met dit liedje heeft achtergelaten, is wel iets om te waarderen.

Scan de QR-code en beluister Herman Brood - *When I get home*

Om de heiligheid van de gemeente

In 1570 beleed Gerralt Scipper zijn schuld tegenover de kerkenraad. Eerder had hij zijn vrouw met een tang op haar hoofd geslagen, 'welcker hem leet ys'. De kerkenraad gebod hem zich met zijn burenen te verzoenen en voortaan vreedzaam met zijn vrouw te leven. Hij beloofde beterschap. Tot zover de melding over hem uit protocollen van de kerkenraad van Emden.

Een typisch voorbeeld van huiselijk geweld, zoals dat tegenwoordig heet. Zij waren trouwens niet de enige gemeenteleden waar zoiets gebeurde. Johan Kuper en zijn Leenken leefden 'seer twistich' met elkaar en sloegen elkaar geregeld 'bunt unde blauw'. En zo kunnen we een tijdje doorgaan. Maar laten we nog even kijken naar br. Scipper. Een dergelijke onveilige thuissituatie bereikte de kerkenraad en werd daar besproken in bijzijn van 'de dader'. Of zijn vrouw er ook bij was is niet bekend. Het is opmerkelijk dat hij zich moest verzoenen met zijn burenen. Dat werd als eerste genoteerd. Waarom werd verzoening met zijn vrouw en herstel van hun relatie niet eerst genoemd, of had hij dat al gedaan? De Emdense kerkenraad liet het niet bij alleen

vermaan; hij bleef in contact met dit gezin. Gelukkig toonde Gerralt beterschap van gedrag. Maar wat hadden zijn burenen hier eigenlijk mee te maken? Alles, in de ogen van de kerkenraad. Het ging immers om de goede naam van de kerkelijke gemeente. Wie zijn vrouw sloeg was niet alleen voor haar een bedreiging, maar ook voor de kerk, die daardoor belasterd werd. Als buurt wist je veel van elkaar, meer dan wij vandaag. De huizen waren klein en gehorig, je sprak elkaar vaker en deed meer samen. Wie vandaag de dag een overtreding begaat en daarvoor een berisping of geldboete krijgt, blijft vaak onopgemerkt in de buurt. In de 16e en 17e eeuw waren menselijke handelingen veel meer openbaar.

Ook zonden tegen het zevende gebod konden gemakkelijker bekend worden. Een zwangerschap bleef meestal niet onopgemerkt. Overspel - in de ruime zin van het woord - kwam ook voor onder gemeenteleden. Het is niet altijd duidelijk of daarbij ook nog sprake was van 'ongelijke' (machts) verhoudingen. In kerkenraadsverslagen komen we ook vrouwen tegen die schuld beleden vanwege omgang met een gehuwde man. Dan lijkt het alsof er geen sprake was van dwang, maar zeker weten doen we dat niet. We stuiten ook op delicten als aanrandingen of nog erger. Maar het gebeurde wel dat iemand zich 'verschuilde' achter verkrachting om zelf vrijuit te gaan, of om welke reden dan ook geen naam van de vader wilde noemen. Mede hierom handelde de

Kerkmensen hebben een Naam hoog te houden

Amsterdamse kerkenraad - bij meldingen van zwangerschap door verkrachting – heel behoedzaam.

Er zijn ook andere voorbeelden van seksueel grensoverschrijdend gedrag. Een 17e-eeuwse versie van wat nu 'sexting' heet, wordt ons aangereikt door Vranck Claesz uit Maassluis. Door de kerkenraad aangesproken op zijn machogedrag tegenover vrouwen, door zijn vunzige taal en oneerbare handgebaren, excuseerde Vranck zich dat hij 'zeer geerne een vrouwe sach, als zijnde van deselve gecomen en negen maenden binnen deselfde gedagen'. Dit lijkt op het excuus dat we tegenwoordig kunnen horen van daders die zich beroepen op hun ver-slaving, een vorm van overmacht die zij dan tot hun verontschuldiging

menen aan te kunnen dragen. De kerk van 400 jaar geleden kende geen 'vertrouwenspersonen' in de moderne zin van het woord. Wat zondig was, kwam vaak voor de kerkenraad, of vervolgens ook nog de classis. Kerkelijk vermaan - een kenmerk van de ware kerk (art. 29 NGB) en een sleutel van het koninkrijk der hemelen (zond. 31 HC) - betekende destijds een actieve bezigheid van kerkenraden en vergde de nodige tijd. Tucht was gericht op bekering van de zondaar, vrede met de naaste en op de goede naam van de kerk (de avondmaalsgemeenschap). Er werd gezocht naar oprecht berouw. De inleiding hierboven noemde ook de 'buitenwacht' met wie iemand zich diende te verzoenen. Kerkmensen hebben een Naam hoog te houden.

Ook die van de kerkelijke gemeente. 'Om de heiligheid van de gemeente' is de veelzeggende titel van een boek van professor J. Kamphuis over de kerkelijke tucht. De naam van Christus en van Zijn gemeente wordt besmeurd wanneer misstanden onder het spreekwoordelijk tafelkleed worden geschoven. Zowel slachtoffers als daders zijn geholpen met pastorale zorg en aandacht. Dat maakt een gemeente ook veiliger.

Huib Noordzij is auteur van o.a. Handboek van de Reformatie en woont in Barneveld

Hart voor de schapen

Wat geloven we van de kerk? 'Dat de Zoon van God ... zich een gemeente ... vergadert, beschermt en onderhoudt, van het begin van de wereld tot aan het einde' (Heidelbergse Catechismus, Zondag 21). De kerk staat onder de bescherming van Gods eigen Zoon. Dan is het er vast en zeker veilig. Als een goede herder brengt Jezus zijn kudde samen en leidt Hij zijn schapen. Dat heeft Hij beloofd. In de strijd tegen zijn en hun grote vijand, die als een wolf de kudde wil verslinden, was Hij zelfs bereid zijn leven te geven.

En toch, telkens weer blijkt het niet veilig te zijn in de kerk. Hoe kan dat?

Jezus heeft niet alleen een belofte gegeven, Hij heeft ook gewaarschuwd: denk eraan, er zijn profiteurs, slechte

herders die niet het welzijn van de kudde op het oog hebben maar vooral hun eigen belangen. Herders die niet echt van de kudde houden, en die als het erop aankomt de schapen niet beschermen, maar hen misbruiken of in de steek laten.

Hoe het eraan toegaat als dat gebeurt, laten de beide prenten hier naast zien.

Op allerlei manieren dringen dieven een schaapskooi binnen. Ze gaan niet gewoon door de deur, maar slaan gaten in de muren en het dak. Ze sleuren de schapen naar buiten en drijven ze op met hun herdersstaf. In de herberg naast de schaapskooi zitten herders te feesten, en aan de waterkant genieten mensen van 'het goede leven.' Aan de horizon nadert een wolf een kudde schapen, maar de

herder merkt het niet eens op. En een ander neemt de benen voor een paar wolven.

Maar de goede herder staat paraat als agressieve wolven het op de kudde gemunt hebben. Terwijl de slechte herders angstig naar alle kanten op de vlucht slaan, verdrijft Hij met zijn herdersstaf de aanvallers. Want Hij heeft hart voor zijn schapen.

Wat is het belangrijk dat de herders in de kerk zijn voorbeeld volgen en dat ze de schapen liefdevol en met volledige inzet leiden op de weg die Hij wijst.

Ida Slump-Schoonhoven

De beide prenten, *Slechte herders* en *De goede herder*, maken deel uit van een vierdelige serie over de gelijkenis van de goede herder. Het zijn gravures, afdrukken van een afbeelding die in een metalen plaat is gegraveerd. Ze werden gemaakt in de tweede helft van de zestiende eeuw. Omdat gravures in een hoge oplage gedrukt kunnen worden, waren ze veel goedkoper dan een schilderij. Daardoor waren ze populair in die tijd. De graveur (sculptor) is Julius Goltzius, een Vlaamse prentmaker die vermoedelijk rond 1555 in Antwerpen werd geboren. Maar ook de namen van de ontwerper (inventor) Maerten de Vos en van de drukker (executor) Johannes Baptista Vrints worden aan de onderzijde vermeld.

Sterfelijk en zondig

We hebben niets in deze wereld meegebracht en kunnen er ook niets uit meenemen.

1 Timotheus 6:7

Laat de onaanzienlijke gelovige trots zijn op zijn aanzien, en de rijke op zijn nederige staat.

Jacobus 1:9,10

In maart 1989 overleed de in ballingschap levende voormalige Keizerin van Oostenrijk, Zita van Bourbon-Parma op 96-jarige leeftijd. De regering van Oostenrijk gaf toestemming om haar bij te zetten in de keizerlijke grafkelders onder de Kapuzinerkerk met het bijbehorende Kapucijnenklooster in Wenen. Na een indrukwekkende rouwdienst in de Stephansdom stonden duizenden mensen langs de weg om de rouwstoet door de straten van Wenen te zien gaan. Nog veel meer toeschouwers volgden de gebeurtenis op de televisie. Zij zagen hoe vóór de rouwkoets die het lichaam van de keizerin naar haar laatste rustplaats droeg, de ceremoniemeester liep. Hij zou op deze dag nog een belangrijke taak vervullen.

De rouwstoet kwam bij de grafkelders aan. De kist met het lichaam van Keizerin Zita werd voorzichtig uit de koets getild en naar de ingang van de grafkelders gedragen. De ceremoniemeester klopte driemaal met zijn staf op de gesloten deur. De televisiekijkers konden zien dat achter die deur de abt van het klooster stond. De abt stelde de volgende vraag: “Wie verlangt hier binnen te gaan?” De ceremoniemeester gaf antwoord: “Zita, de keizerin van Oostenrijk, gekroonde koningin van Hongarije, koningin van Bohemen ...” Er volgden nog zeker 15 titels. De abt reageerde: “Ken ik niet!”.

De ceremoniemeester klopte nogmaals op de deur. Weer klonk de vraag: “Wie verlangt hier binnen te gaan?” De ceremoniemeester antwoordde: “Zita, hare majesteit en koningin.” “We kennen haar niet”, klonk het van achter de deur.

Voor de derde keer klopte de ceremoniemeester op de deur. Voor de derde keer klonk de vraag: “Wie verlangt hier binnen te gaan?” Deze keer luidde het antwoord: “Zita, een sterfelijk en zondig mens!” Nu klonk de uitnodiging van de abt: “Laat haar

binnenkomen!” en de deuren zwaaiden open.

De aanklopceremonie werd uitgevoerd als er een lid van de voormalige keizerlijke familie van de Habsburgers overleed en in de Kapucijnengrafkelder in Wenen begraven werd. De laatste keer was in 2011, toen de oudste zoon van keizerin Zita, Otto van Oostenrijk werd begraven.

Zo'n ceremonie is een mooie gelegenheid om alle titels en functies van de overledene nog een keer te noemen. Maar het bevat ook een les voor de miljoenen mensen die de gebeurtenis van nabij of op televisie volgen: Gedenk te sterven. En ook: Ben je een zondaar die zijn toevlucht bij Christus zoekt? Of moeten vergankelijke titels en verdiensten voor je pleiten? Het portaal van de keizerlijke grafkelders is natuurlijk geen hemelpoort. Maar *dankzij het bloed van Jezus kunnen we zonder schroom het heiligdom binnen gaan. Hij heeft voor ons een levende weg gebaad.* (Hebr. 10: 19,20)

Aan het eind van de video de aanklopceremonie Zita van Bourbon Parma.

Aanklopceremonie Otto van Oostenrijk

Dicht bij huis

Journaliste Marlies Kieft schreef dit boek samen met klinisch psycholoog Iva Bicanic en advocaat Richard Korver. Bicanic en Korver hebben in hun werk dagelijks te maken met misbruikte kinderen en hun ouders. Zij schreven dit boek om ouders te helpen hun kind te steunen.

Als ouders horen dat hun kind is misbruikt, stort hun wereld in. Vaak voelen ze zich schuldig omdat ze niets gemerkt hebben. Maar het is goed om te weten dat veel kinderen en jongeren lange tijd geen enkel signaal afgeven. Dat heeft verschillende oorzaken. Slachtoffers proberen de rest van hun leven zo normaal mogelijk te houden, juist omdat de gebeurtenissen voor hen zo onbegrijpelijk en overweldigend zijn. Daders gebruiken meer of minder subtiele vormen van chantage. Kinderen schamen zich of ze willen hun ouders sparen. De meest voorkomende reactie bij seksueel misbruik is niet vechten of vluchten maar letterlijk verlamd zijn. Daardoor voelen slachtoffers zich medeplichtig. Soms gaan zij zelf initiatief nemen tot het misbruik om zo een gevoel van controle te ervaren.

Mensen die deze mechanismen niet begrijpen, kunnen overgaan tot *victim blaming*. Ze geven het slachtoffer de schuld. En dat is vaak nog schadelij-

ker dan het misbruik zelf. Misbruikte kinderen gaan zich altijd op zeker moment schuldig voelen. Dus vinden verwijten en beschuldigingen een vruchtbare voedingsbodem bij het slachtoffer. Dit kan tot veel psychische klachten leiden.

Daders zijn meestal bekenden van het kind. Vaak zelfs familieleden. Dat maakt de situatie nog gecompliceerder. Toch kunnen ouders veel doen om hun kind te steunen als het misbruik uitkomt. Het is belangrijk dat ze hun kind geloven en serieus nemen, dat ze goed luisteren, kalm blijven en heftige emoties niet in de nabijheid van het kind uiten. Kinderen willen hun ouders beschermen tegen emoties, paniek en stress. Als ze merken dat hun ouders erg geschokt zijn door berichten over misbruik, verzwijgen ze vaak de ernstiger details. Of ze trekken hun verhaal weer in. Het goede nieuws is: als ouders van een slachtoffer van misbruik hun kalmte ten opzichte van het misbruik hervinden, ook al is dat na jaren, kan dat helend werken voor hun kind.

Dicht bij huis besteedt ook aandacht aan soorten therapie die nodig kunnen zijn. En aan de juridische aspecten. Het is bijvoorbeeld belangrijk dat ouders geen gesloten of suggestieve vragen stellen aan het kind, omdat

die de herinneringen kunnen vertekenen. Dat maakt het moeilijker om tot een goede bewijsvoering in een eventuele rechtszaak te komen. Soms laten andere ouders hun kinderen niet meer met het misbruikte kind spelen omdat ze - ten onrechte - bang zijn dat slachtoffers daders worden. Gelukkig gebeurt het ook dat naasten praktische hulp bieden en hun medeleven laten blijken. Zo kunnen ze een getroffen gezin door een moeilijke tijd heen helpen. De reactie van de omgeving heeft veel invloed, zowel ten goede als ten kwade. Daarom zou het goed zijn als niet alleen ouders dit inzichtgevende boek lezen. (RK)

Iva Bicanic, Richard Korver, *Dicht bij huis*. Hoe steun je een kind na seksueel misbruik, 2020, Arbeiderspers, ISBN 9789 029 54 1725, 228 pag. €20,99

Een boek waar dit symbool bij staat is geschikt voor persoonlijke studie

Een boek waar dit symbool bij staat is geschikt voor gespreksgroep, bijbelstudiekring etc.

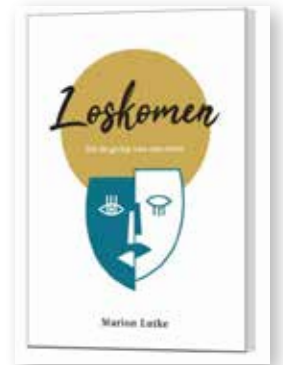
Loskomen, uit de greep van narcisme

Bij het lezen van dit boek schrok ik van wat narcistisch gedrag teweeg kan brengen in iemands leven. Desastreus en traumatisch: 'een narcist verwondt of ontnemt iemands identiteit,... Het is een vorm van mishandeling, verbaal en soms ook fysiek'. Marion Lutke is bekend als presentator van allerlei programma's bij de EO. Ook is ze al veel jaren zelfstandig coach, docent en trainer. Zij is gelovig en veel van haar cliënten ook. Daarom vindt zij het belangrijk om vanuit christelijk perspectief over dit onderwerp te schrijven. Lutke is wat men noemt een ervaringsdeskundige. Meerdere keren heeft zij er zelf mee te maken gehad: in haar eigen relatie en op de werkvloer. Zij beschrijft wat narcisme precies is en wat het betekent om vast te zitten in de greep van zo iemand. Volgens de schrijfster bestaan er twee soorten: de openlijke- en verborgen narcist. De openlijke is meer het extraverte type,

dat laat zien hoe geweldig hij zichzelf vindt. De tweede is introvert en doet zich charmant en vriendelijk voor. Terwijl zulke mensen, door hun gebrek aan empathie, dat helemaal niet zijn. Ze spiegelen jouw gedrag, om je daarmee uiteindelijk binnen te halen en de controle over je te houden. Wat gebeurt er dan met je en welke gevolgen heeft dat voor je leven? Hoewel het iedereen kan overkomen, hebben sommige mensen meer kans om in de ban van iemand met een narcistische persoonlijkheidsstoornis te komen. In tien korte, helder beschreven hoofdstukken neemt ze je als lezer mee in het proces van herkennen, daarna het erkennen en accepteren en tenslotte het loskomen: de beginletters vormen hiermee het Engelse werkwoord *HEAL*- *Helen*. Al die stadia

begeleidt ze door aan het einde van elk hoofdstuk concrete tips, schrijfopdrachten en vragen aan te

bieden. Lutke hoopt met dit boek aan slachtoffers erkenning te geven en hen te laten weten dat ze niet gek zijn. "Je hebt met iemand geleefd die ziek is. En het belangrijkste is dat je je leven terugkrijgt en dat je jezelf terugvindt en voluit mag leven. Want zo heeft God je gemaakt". Aan te raden voor hen die hiermee te maken hebben of voor hen die veel met mensen moeten werken. (DK)

Marion Lutke, *Loslaten. Uit de greep van narcisme*, 2020, Sestra-Heerenveen, ISBN 978 94 92831 606, 141 pag. €15,99

Ongezien opgegroeid

Ouders zullen hun best doen, maar hebben niet altijd veel ervaring met opvoeden. Zijn zelf opgevoed naar het beste vermogen van hun ouders. Toch ontstaan er vaak problemen doordat kinderen te weinig of verkeerde aandacht kregen. Nu wordt er veel met het DSM-model gewerkt waarbij kinderen doorgestuurd worden om hun gedrag. Als dat te wijten is aan het emotionele gedrag van een van de ouders, of beide, is daar wel wat aan te doen. Door het lezen van dit boek gaan je ogen open. Begrijp je je ouders en kun je een oplossing vinden

om hiermee om te gaan. Soms krijg je onverklaarbare angsten of depressies, of slaap je steeds slechter. Dan kan de oorsprong liggen in het opvoedkundige gedrag van je emotioneel onvolwassen ouder. Ongezien opgegroeid gaat over het herkennen van een emotioneel onvolwassen ouder, welke vier types hiervan zijn, de reacties van kinderen (internaliserend of externaliserend) en hoe je je uit deze greep los kunt maken. Praktische voorbeelden waar je echt iets aan hebt. Internaliserende mensen zullen het boek willen lezen, externaliserende denken het wel zonder

Wegkijken of weten hoe het werkt

Toen ik het boek had gelezen vond ik het lastig om een goed begin te vinden. Maar het Voorwoord van Hofstede maakte het me makkelijk. Ze schrijft: “Dit boekje is heavy stuff. Explicit lyrics, wat betekent: we hebben het er gewoon over. Hopelijk heb je het niet zelf meegemaakt. Hopelijk overkomt het je nooit”. Toch weet Harriet Hofstede maar al te goed dat seksueel misbruik veel voorkomt. Ze heeft ruim 25 jaar ervaring in diagnostiek en behandeling van kinderen en jongeren en hun ouders over kindermishandeling en seksueel misbruik. Vanuit Bureau Hofstede geeft ze al jarenlang trainingen aan professionals in de hulpverlening o.a. Meldpunt Kindermishandeling en zedenpolitie. De verhalen in dit boek zijn gebaseerd op ware gebeurtenissen. Allereerst geeft Hofstede een tiental trucs van plegers, waardoor slachtoffers in de war raken en aan zichzelf

gaan twifelen. Het slachtoffer krijgt de schuld of de dader zegt dat hij er niets aan kon doen. Uitgelegd wordt wat grooming is: iemand langzaam aan beïnvloeden en bewerken zodat vroeg of laat seks mogelijk is. Het slachtoffer wordt er ingeluisd door dat de dader haar/ hem een speciaal gevoel geeft. De verhalen in het boek worden door de schrijfster gebruikt om daarin trucs aan te wijzen of tips te geven, zodat je kunt weten hoe het werkt. Er staat een top 20 van goedpraters door plegers in het boek en zelfs een top 20 van dreigementen en manieren om een slachtoffer klem te zetten. Tenslotte geeft Hofstede belangrijke tips als je iemand wilt helpen die misschien misbruikt is. Tip 1: Heb de wil om te weten wat er aan de hand is en durf door te vragen. Ergens las ik dat het gemiddeld 22 weken duurt voordat slachtoffers iets vertellen over wat ze hebben mee-

gemaakt. Daarom zijn deze tips als eerste reactie zo belangrijk. Verberg niet dat je schrikt van wat iemand heeft meegemaakt. Dit boek pak je niet louter uit nieuwsgierigheid, maar misschien uit noodzaak. Over het onderwerp is de schrijfster helder en open, het boek is makkelijk te lezen. Seksueel misbruik stopt meestal niet vanzelf, praat er samen over hoe het gestopt kan worden. (PZ)

Harriet Hofstede, *Seksueel misbruik, wegkijken of weten hoe het werkt?*, 2017, Thoeris, Amsterdam, ISBN 978 90 82 633511, 236 pag. € 14,95.

te kunnen. Hoe maak je je los uit de greep van je ouder en vind je je ware zelf. Hoe herken je emotioneel volwassen mensen? Het is wetenschappelijk onderbouwd. Het is een zeer persoonlijk boek. Wat vind jij belangrijk in het leven en hoe ga je op een goede manier met elkaar om. Het tweede deel van 'Ongezien opgegroeid, 'Emotioneel onafhankelijk' is inmiddels ook verschenen. De auteur is klinisch psycholoog in de Verenigde Staten. Zeer aan te bevelen! (INS)

Lindsay C. Gibson, *Ongezien Opgegroeid, Herstel na een jeugd met narcistische, afwijzende of afstandelijke ouders*, 2020, ISBN 978 9024 4300 24, Boom, Amsterdam, 239 pag. € 25,95

Willem Wilmink

Onlangs verscheen bij uitgeverij Van Oorschot het boekje 't Kon Minder van Willem Wilmink. Het boekje is onderdeel van de serie Gedrukt. Zo'n uitgave is prettig, want met Wilmink ben je niet gauw klaar.

De Enschedese dichter Wilmink werd in 1936 geboren. Na de Tweede Wereldoorlog studeerde hij Nederlands aan de Universiteit van Amsterdam. Hij hoopte op een wetenschappelijke carrière – en dat lukte ook, min of meer. Tussen 1961 tot 1978 was hij universitair docent moderne letterkunde aan het Instituut voor Neerlandistiek aan dezelfde universiteit, waar hij zelf studeerde.

Tegelijk begon Wilmink met het schrijven van liedjes voor kinderprogramma's als De Stratemakeropzeeshow, Het Klokhuis, Sesamstraat, J.J. De Bom voorheen De Kindervriend en Kinderen voor Kinderen. Het afsluitende liedje Deze Vuist Op Deze Vuist uit de Film van Ome Willem zit in ons collectieve geheugen. Daarnaast schreef Wilmink ook 'serieuze' teksten, zoals Ben Ali Libi. Dit gedicht is door Joost Prinsen op indrukwekkende wijze voorgedragen. Ook teksten voor Herman van Veen, zoals Hilversum III, Als het net even anders was gegaan, De bom valt nooit, Signalen en Wat de oude vrouw bad.

Desondanks was Wilminks roem als schrijver van kinderliedjes groter dan zijn 'grotemensenwerk' en zijn academische loopbaan. Dat zorgde voor rancune bij de Twent, beschrijft Elsbeth Etty in haar mooie biografie over Wilmink, In de man zit nog een jongen. "Je denkt: ik ben toch aan die universiteit een beetje mislukt, niet serieus genomen. Nu ga ik eens een boek maken waarin ik laat zien dat ik een goede neerlandicus ben," citeert Etty haar hoofdpersoon.

Het schrijven van een dissertatie is al een klus op zich, maar het schrijven van een proefschrift vanuit wrok is een zogenoemd hels karwei. Wilmink koos als onderwerp de gedichten van zijn grote voorbeeld Hendrik de Vries; het resultaat heette Het Verraderlijke Kind, waar zijn promotors niet heel enthousiast over waren. Maar Wilmink moest en zou promoveren en zette (drukte?) door. Zo stond de dichter 15 december 1988 achter de kathedraal in de aula van de Katholieke Universiteit Brabant – trillend, lijkleek en met het zweet gutschend van zijn gezicht.

Desalniettemin werd zijn proefschrift

als voldoende beoordeeld en kreeg Wilmink de titel van doctor in de letterkunde toegekend. Hij had aan zijn collega's laten zien dat hij als kinderliedjes-schrijver niet onder deed aan hen.

Zijn de teksten van Wilmink 'meer' literatuur door zijn promotie tot doctor? Wat is mis met Deze Vuist Op Deze Vuist? Is een tekst als Ben Ali Libi minder waard, omdat de auteur ook schreef voor Het Klokhuis? Zulke vragen vallen eigenlijk in de categorie van appels met peren vergelijken: de teksten hebben hun eigen publiek, wat het een niet belangrijker maakt dan het ander.

Volgend jaar is het twintig jaar geleden dat Wilmink 'uit de tijd is geraakt'. Misschien dat zijn proefschrift over De Vries niet het beste is uit 's mans oeuvre. Daar staat tegenover dat de teksten van de Enschedeër gemeengoed zijn gebleven.

Pikorde

Veiligheid. Wie wil dat nou niet. We beschermen ons tegen van alles en nog wat: diefstal, ongevallen, natuurgeweld, brand. Voorschriften, wetgeving, protocollen en verzekeringen geven ons het gevoel dat ons bestaan best veilig is. Bovendien, de meeste mensen deugen, dus van die kant meestal niets te vrezen. Toch?

In de kerk, de geloofsgemeenschap van christenen die het Woord van God serieus nemen, daar ben je pas echt veilig. Vanzelfsprekend. Zo zou dat moeten. Maar helaas, onveilige situaties komen ook in de kerk voor. En dan moet je niet denken aan brand of diefstal, maar aan sociale onveiligheid: onbeschermd zijn of het zich onbeschermd voelen vanwege elkaar en het onderlinge gedrag.

Realiseer je je voldoende dat waar Christus wordt gediend de duivel er als de kippen bij is om de pikorde te bepalen? Dat hij vijand nummer 1 is? Of leef je in een roze wolk van onderlinge verbinding, vergeving, liefde en dienstbaarheid aan elkaar? Juist in de kerk, waar je zo kwetsbaar bent vanwege je intieme relatie met God,

moet je heel alert zijn op machtsmisbruik, intimidatie, manipulatie en dat soort dingen.

We kennen onze ellende uit de wet van God. Bekende woorden, maar houd je daar in de praktijk ook rekening mee binnen de kerk? Het klinkt zo vreselijk streng en oudtestamentisch, Christus heeft de wet toch vervuld, Hij heeft de schuld betaald, dan hoef je toch niet voortdurend herinnerd te worden aan slechtheid en zonde? Je kunt toch niet argwanenden opzichte van elkaar voluit kerk zijn? En toch is het nodig om steeds bij de kladden te worden gepakt. Want wat je belijdt is dat de eer, de goede naam en integriteit van allen bij God en dús ook bij jou in veilige handen zijn. Werk aan de kerk, want

stel, dat mensen in de kerk misschien niet allemaal deugen. Stel dat ikzelf niet deug

Vrede is onnatuurlijk. De mens is uit op eigenbelang en zelfverheffing (google dat woord maar eens, daar wordt je niet vrolijk van), kortom op

Vrede is onnatuurlijk

oorlog voeren. Is het dan toch waar dat er sinds Adam en Eva niets veranderd is? Wees niet naïef maar zet in om de duivelse verleidingen allereerst in eigen hart de oorlog te verklaren. Dat kost zelfreflectie en zelfverloochening. Een zware taak, maar met Gods hulp is niets onmogelijk. Daar ben je immers kerk van Christus voor.

WWWENZO

Veilige kerk

Veiligekerk.nl is een website die kerken helpt om grensoverschrijdend gedrag binnen de kerk en over huiselijk geweld te (h)erkennen, voorkomen en aan te pakken. De website bevat veel informatie voor kerken en gemeenteleden. De website bevat informatie over onder andere de verschillende meldpunten, de impact van misbruik en een stappenplan Veilige kerk.

Het Avondmaal

Het volgende nummer van *WegWijs* gaat over het Avondmaal. Begin april was in Meppel de Ontmoetingsdag. Ds. Jasper Bosman sprak over de maaltijd van de Heer. In het volgende nummer van *WegWijs* staat zijn bijdrage. Ook op andere manieren wordt teruggekeken op deze Ontmoetingsdag.

Verschijningsdatum volgend nummer
omstreeks 29-07-2022

Thema's volgende nummers

- september/oktober Openbaring
- november/december De meeste mensen deugen

ADRESSEN

Voor **abbonementen, adreswijzigingen** etc.:
Administratie steunpunt Bijbelstudie
Postbus 499, 8000 AL Zwolle
tel. 038 427 04 48 (uitsluitend bereikbaar op
woensdagochtend tussen 9-12 uur)
Voorkeur gaat uit naar contact per e-mail:
administratie@steunpuntbijbelstudie.nl

WegWijs is een uitgave van de
Gereformeerde Bijbelstudiebond
Alles over de bond vind je op
www.steunpuntbijbelstudie.nl.

Redactie *WegWijs*

Hoofdredacteur: Frits Tromp
Eindredacteur: Ida Nijman-Stegeman
Redactieleden: Dieneke van de Kamp,
Ria Kuijper, Nanda Langkamp, Piet Zeilstra.

Voor de **inhoud** van *WegWijs*:
Redactiesecretaris: Frits Tromp
Bleeklaan 3M 8921 GW Leeuwarden
e-mail: redactie@steunpuntbijbelstudie.nl

Abbonementen *WegWijs*

Leden van verenigingen die bij steunpunt
Bijbelstudie zijn aangesloten, krijgen *WegWijs*
gratis. Particulier abonnement: € 17,50 per
kalenderjaar.

Opzeggen: schriftelijk of via e-mail vóór
1 december

Losse nummers van *WegWijs* zijn te bestellen
via het bestelformulier op de website
www.steunpuntbijbelstudie.nl. De kosten zijn:
€ 3,50 per stuk. Dit is incl. verzendkosten.
De betaling van uw bestelling kunt u direct
overschrijven naar bankrekening
NL74 INGB 0000 8394 84 t.n.v. van
Gereformeerde Bijbelstudiebond te Zwolle
o.v.v. *WegWijs*-nummer als betalingsreferentie.

WegWijs is ook verkrijgbaar in **braille**,
grootletter, **digitale** en **gesproken** vorm via
CBB, Christelijke Bibliotheek voor blinden en
slechtzienden, Postbus 131, 3850 AC Ermelo,
tel. (0341) 565499

Overname van artikelen is alleen toegestaan na
toestemming van de redactie.

Vormgeving en opmaak *WegWijs*:
LPB media | www.lpbmedia.nl
Druk: Scholma, Bedum;
ISSN-nummer 0929-2136

*“God, de HEER, gaf mij een vaardige tong,
waarmee ik de moedeloze kan opbeuren.
Elke ochtend wekt hij mijn oor,
zodat het toegerust is om aandachtig te horen.”*

Jesaja 50: 4